Datum: 10 november 2026
Onderwerp: Strategische Agenda Regio Amersfoort
Status: Ter bespreking

Context

De ARG heeft medio 2026 besloten tot een herijking van de strategische agenda voor Regio Amersfoort. Deze agenda moet het kompas vormen voor de komende jaren; een document waarin we onze gezamenlijke én realistische ambities, prioriteiten en acties vastleggen om de regio duurzaam, aantrekkelijk en veerkrachtig te houden. De gemeentesecretarissen (als primair opdrachtgevers) hebben de volgende uitgangspunten daarbij meegegeven:

- De herijkte Strategische Agenda moet een agenda op hoofdlijnen zijn, waarbij duidelijk wordt beschreven waarom en op welke onderdelen we samenwerken én welke doelen nagestreefd worden voor de periode 2026-2031;
- Stakeholders worden betrokken daar waar hun rol bijdraagt aan proces en doel. Een breed participatieproces is niet nodig;
- Als basis voor de herijkte Strategische Agenda worden naast de huidige Strategische Agenda ook de vastgestelde beleidsbegroting 2026 en de vastgestelde strategische plannen met een langere tijdshorizon gebruikt.

Deze uitgangspunten kaderen de scope van de agenda. Tegelijk zien we dat opgaven in de achterliggende jaren steeds complexer en samenhangender zijn geworden waardoor er een noodzaak is om nieuw en anders te agenderen.

Duidelijk is dat het eindproduct sturend is voor de regio; waar zetten we met elkaar de energie op? De agenda maakt dus keuzes, prioriteert en schetst handelingsperspectief.

PM inpassing ontwikkelingen sociaal domein.

Proces
Om daar te komen is een proces uitgetekend in het startdocument (bijgevoegd). Naast de beschrijving van de opgaven waar we voor staan, schetst dat document ook een aanpak en tijdpad. De kern wordt gevormd door de interviews met de gemeenten, immers vormen zij de regio. In de interviews is stilgestaan bij de belangrijkste opgaven op lokaal en regionaal niveau, de beleving van de regionale samenwerking, meerwaardecreatie, te maken keuzen en de manier waarop we alles handen en voeten zouden moeten geven. De oogst van de informatie wordt benut om de opgaven verder te laden en ze als puzzelstukken juist te leggen; hoe werken ze op elkaar in? Dit zorgt voor de gewenste ordening en prioritering op hoofdlijnen.

Deze eerste ordening en prioritering wordt in dit document gegeven, tezamen met de rode draden uit de interviews. Ook wordt een eerste voorzet gedaan voor consultatiepunten die we regionaal willen voorleggen aan de gemeenteraden. In het AO Ruimte bespreken we de ordening, prioritering en consultatiepunten. Het resultaat van deze bespreking krijgt een plek in de stukken voor de regiodag van 10 december. Na instemming van het BO Ruimte worden de -al dan niet aangepaste- stukken doorgeleid naar gemeenten voor de lokale raadplegingen.

Inhoud, strategie en uitvoering

De inhoud van de agenda is voor een heel groot deel bekend. Opgaven en ambities zijn lokaal en regionaal best scherp in beeld. Een vertaling daarvan is al goed te zien in het startdocument en uit de interviews kwam ook veel erkenning en herkenning naar voren. Wel is duidelijk te zien dat er binnen de regio verschillende snelheden en focuspunten zijn. Ook de mate waarin de meerwaarde van regionale samenwerking wordt ervaren, verschilt. Dit is een belangrijke reden dat naast de ‘wat’ vraag ook veel aandacht werd gevraagd voor de ‘hoe’ vraag. Op welke manier gaan we regionaal werken aan de opgaven die we hebben geïdentificeerd? Nieuwe werkelijkheden vragen om anders handelen; we zien steeds meer opgaven gebiedsgericht landen. Denk aan de Zuidelijke Eemvallei, de Heuvelrugcorridor en de transitie van het landelijk gebied. Naast de schaalniveaus zijn ook de abstractieniveaus bij de ‘hoe’ vraag van belang; welke rolneming is nodig of gewenst? Zit het op positionering en/of lobby? Op verbinden en aanjagen? Of op uitvoering en realisatie?

Helder is dat we in de agenda oog moeten hebben voor wat en hoe. Het voorstel is om een knip in het proces te maken. Voor de knip zit de inhoudelijke strategische koers en na de knip de inrichting van regionale samenwerking en uitvoering. Daarbij is het goed om te beseffen dat de agenda niet per se de antwoorden geeft op het hoe, maar wel adresseert, agendeert en stuurt.

Met de knip maken we ook een natuurlijke scheiding wat betreft bevoegdheden. Met de ‘wat-vragen’ gaan we richting de gemeenteraden en met de hoe vraag gaan we naar de colleges en organisaties.

Met deze keuze ligt de focus allereerst op de inhoud. Alles wat voor de knip zit, hangt samen met inhoud en draait om de belangrijkste opgaven en vraagstukken en de keuzes die we daarbij maken. Wat na de knip zit moet participatief worden vormgegeven met de gemeenten. Het gaat om het totale speelveld goed in beeld krijgen en vooral de verschillende kleinere stukjes ervan. Wat gebeurt er op dat speelveld en hoe bepalen we waar de regio schaakt en waar niet? Daar hoort dan ook de concretisering van de agenda plaats; we maken dan de vertaling van hoofdlijnen en keuzes naar daadwerkelijk inzet en uitvoering.

Voorstel ordening opgaven

Zoals beschreven is de positie van het sociale domein binnen deze agenda verstevigt (pm volgt) en dat heeft ook geleid tot een aanvullende opgave die samenhangt met zelfredzaamheid en inclusiviteit (zie bijlage startdocument). Vanuit de interviews is duidelijk geworden dat er in de focus een kanteling zichtbaar is van de systeemwereld waarin groei en woningbouw centraal stonden naar de leefwereld waarin een sterke samenleving en economie de boventoon voeren.

- Keuzes met betrekking tot groei zijn al gemaakt met het Ontwikkelbeeld en later herbevestigd in het NOVEX ontwikkelperspectief;
- De grote woningbouwopgave lijkt geborgd (mits randvoorwaarden op orde zijn), sterker nog; in veel vitale kernen wordt aanzienlijk meer gebouwd én geprogrammeerd dan voorzien;
- Diverse transities zijn vol aan de gang, denk aan de energietransitie, de transitie naar circulariteit, klimaataanpassingen, de grote veranderingsopgave in het landelijk gebied, et cetera;
- Er is sprake van grote druk op de samenleving vanwege demografische, economische en geopolitieke verschuivingen. Vergrijzing, ontgroening, arbeidsmarktkrapte, sociale spanningen zijn aan de orde van de dag.

In het startdocument (inclusief de aanvullingen vanuit het sociaal domein) worden de opgaven benoemd:

1. Groei mogelijk maken binnen schaarse ruimte
2. De voorwaarden voor ontwikkeling op orde
3. Een vitale en inclusieve regio waarin mensen kunnen wonen en werken
4. Afnemende hulpvragen en een veerkrachtige samenleving
5. Een sterke regionale economie als basis voor brede welvaart

Vanuit de interviews, vanuit o.a. de hierboven genoemde ontwikkelingen en inzichten die op zijn gedaan in de afgelopen jaren ontstaat een zekere ordening binnen deze opgaven. We stellen voor te vertrekken vanuit een krachtige economie en een sterke samenleving. Daarmee plaatsen we de opgaven (3, 4 en 5) die samenhangen met brede welvaart en verdienvermogen centraal. Die opgaven leiden tot een bepaalde groeiopgave maar zijn ook elementen binnen een bestaande context van groei (opgave 1) die vraagt om integrale afwegingen . Die groeiopgave kan alleen plaatsvinden als de randvoorwaarden (opgave 2) op orde zijn.

Een regio in balans is het doel. We moeten de groei in goede banen leiden en ervoor zorgen dat de brede welvaart van onze regio versterkt wordt. Nabijheid kan daar nog altijd een heel belangrijke rol in spelen; wonen, werken, voorzieningen en zorg nabij elkaar om toegang te vergemakkelijken en mobiliteit te verminderen.

Uitwerking naar dummy kapstok

De uitwerking van bovenstaande naar een kapstok voor de strategische agenda leidt tot bepaalde keuzes (bijlage 1). We zetten groei niet centraal zoals we gewend waren te doen in visies en programma's. Groei is er nu eenmaal en groei is ook een gevolg van onze keuzes. Die groei in goed banen leiden is wel een belangrijke opgave. Om dat goed te kunnen doen, moeten we keuzes maken over wat we belangrijk vinden voor de regio. De ruimtelijke kwaliteit is van eminent belang, maar is geen vertrekpunt. Dat zijn de krachtige economie en vitale samenleving. Nabijheid blijft daarbij een belangrijk ruimtelijk én sociaal principe.

Mogelijke consultatiepunten

Via de raadpleging van raden beogen we een aantal zaken. Ten eerste willen we toetsen of de ingezette koers herkend en onderschreven wordt. Verder willen we weten welke inhoudelijke keuzes binnen die koers van belang worden geacht. Ook kan het interessant zijn om te toetsen of principes uit het Ontwikkelbeeld nog levend en actueel zijn en hoe de raden aankijken tegen de regio (wat is het en waar is het van?).Voorstel is om de consultatiepunten onder te verdelen over een aantal blokken:

- Inhoudelijke koers
- Inhoudelijke keuzes
- Regionale principes en eigenheid
- Regionale meerwaarde

Met de leden van het AO bespreken we graag welke consultatiepunten de meeste toegevoegde waarde kunnen hebben voor de strategische agenda. Hierna volgen denkbare punten om voor te leggen ter raadpleging.

Inhoudelijke koers

- Onderschrijft u de beweging waarbij een krachtige economie en een sterke samenleving centraal komen te staan als opgaven?
- Vindt u dat we op de korte termijn moeten focussen op de ontwikkelingen waarvan de randvoorwaarden op orde zijn?

Inhoudelijke keuzes

- Uit ambtelijke interviews volgt dat de grootste inhoudelijke regionale opgaven worden gezien op economie, defensie, groen en energie. Strookt dat met uw beeld?
- Moeten we regionaal waarborgen dat er voldoende ruimte is om te werken zodat we een regio in balans zijn?
- Moeten we regionaal samenwerken aan de opgaven die samenhangen met (de ontwikkeling van) defensie in de regio? Waarom wel/niet?
- Moeten we regionaal samenwerken aan de opgaven die samenhangen met het groenblauwe raamwerk, landschap en recreatie? Waarom wel/niet?
- Moeten we regionaal samenwerken aan de opgaven die samenhangen met de ontwikkeling en realisatie van het energiesysteem van de toekomst? Waarom wel/niet?

Regionale principes

- Wat vindt u ervan dat er regionale principes gelden voor lokaal omgevingsbeleid?
- Het *Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal!* schetst nabijheid als het belangrijkste ruimtelijke en maatschappelijke principe. Onderschrijft u dat?
- Moeten gemeenten meer een rol c.q. eigenaarschap hebben met betrekking tot regionale vraagstukken?

Regionale meerwaarde

- Waar zit volgens u de meerwaarde van regionale afstemming en samenwerking?
- Waar is de regio volgens u wel en niet van?

In het mee te sturen raadsvoorstel stellen we voor om ook te duiden wat de regio momenteel doet op de verschillende beleidsterreinen. Dit om het speelveld in te vullen. Ook wordt in het raadsvoorstel iets van duiding gegeven bij de verschillende consultatiepunten.

Bijlage 1 – Mogelijke inhoudsopgave Dummy

1. Aanleiding
2. De regio in context
3. Van thematisch naar opgavegericht
4. Krachtige economie, sterke samenleving
    a. Versterken economische basis
        i. Noodzaak om wonen en werken in balans te brengen
        ii. Regionale en bovenlokale behoeften invullen binnen de regio
        iii. Zachte plancapaciteit versneld realiseren
        iv. Innovatie een plek geven —> innovatielocaties
        v. Regionale sleutellocaties (wonen, werken en voorzieningen)
        vi. Sterkere publiek-private samenwerking op de regionale schaal
    b. Robuuste arbeidsmarkt
        i. Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt
        ii. Voorwaarden voor aantrekken talent
    c. Vitale en toekomstbestendige woon- en leefomgevingen
        i. Ouderen en aandachtsgroepen
        ii. Zorgzame wijken en buurten
        iii. Zelfredzaamheid
        iv. Leven lang ontwikkelen
5. Groeiende regio
    a. Groei aantal woningen, mobiliteit, et cetera
    b. Druk op de ruimte
    c. Transitie landelijk gebied
    d. Faciliteren van kernopgave
    e. Maken van scherpe keuzes
6. Randvoorwaarden voor groei
    a. Groenblauwe raamwerk
        i. Groen groeit mee
        ii. Watersystemen
    b. Energiesysteem van de toekomst
        i. Warmte
        ii. Netverzwaring
        iii. Innovatie
    c. Robuust mobiliteitssysteem
        i. Prioritaire inzet vanuit mobiliteitsagenda
        ii. Korte termijn inzet gezien lange termijn perspectief

---

7. Schaalniveaus en abstractieniveaus bij opgaven gekoppeld aan uitvoeringagenda. Hier ook de lopende programma's en samenwerkingen benoemen. In de uitvoeringsagenda nemen we een driedeling op:

- Wat doen we al en blijven we doen?
- Wat gaan we nieuw doen?
- Wat gaan we niet (meer) doen?
